

Nr 27.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående utbetalande av avlöningsförmåner till vissa lärare vid statens undervisningsanstalter samt statsbidrag till statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter, utan hinder av att undervisningen någon tid måst inställas till följd av smittosam sjukdom; given Stockholms slott den 25 oktober 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

dels att till lärar- och annan personal vid statens undervisningsanstalter av olika slag må för tid, varunder vederbörande hälsovårdsmyndighet anser erforderligt, att undervisningen vid vederbörande anstalt till följd av rådande smittosam sjukdom inställas, utgå avlöningsförmåner med samma belopp, som om undervisningen bedrivits i eljest bestämd omfattning;

dels att för utbekommande av statsbidrag till statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter och till där anställd lärarpersonal hinder ej må möta därav, att undervisningen vid vederbörande läroanstalt måst inställas av anledning och under tid, som nu nämnts;

dels ock att den tid, under vilken undervisning enligt av riksdagen godkända bestämmelser skall meddelas vid läroanstalter av olika slag, må, där smittosam sjukdom befinnes därtill föranleda, förkortas i den utsträckning, Kungl. Maj:t prövar sådant erforderligt.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 oktober 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 THORSSON.

 Efter gemensam beredning med cheferna för övriga departement anförde departementschefen, statsrådet Rydén härefter:

Utbetalande av avlöningsförmåner till vissa lärare vid statens undervisningsanstalter samt statsbidrag till statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter, utan hinder av att undervisningen någon tid måst inställas till följd av smittosam sjukdom.

Beträffande statsanstalter för meddelande av undervisning av olika slag finnas föreskrifter — vilka i vissa fall av riksdagen godkänts såsom villkor för utbetalande av avlöningsförmåner för lärarpersonalen — meddelade därom, att vederbörande läroanstalt skall under viss angiven tidrymd eller under viss minimitid varje år hållas öppen för undervisningens bedrivande.

För utbekommande av statsbidrag till kommunala eller enskilda läroanstalter av olika slag eller där anställd lärarpersonal äro i allmänhet uppställda vissa av riksdagen godtagna föreskrifter, bland vilka understundom återfinnas stadganden, avseende att såsom villkor för statsbidraget undervisningen vid vederbörande läroanstalt skall pågå viss närmare angiven tidrymd av kalender- eller läsår. I vissa fall har emellertid riks-

dagen medgivit, att för utbekommande av statsbidrag hinder ej skall möta därav, att undervisningen vid läroanstalten till följd av rådande smittosam sjukdom måst för någon tid inställas.

Det är allmänt känt, hurusom under innevarande år vårt land hemsökts av en svårartad influensaliknande epidemi, den s. k. spanska sjukan, vilken till sina verkningar visat sig vara av en synnerligen olycksdiger art. Enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut hava också åtgärder blivit vidtagna till förebyggande av sjukdomens spridning bland skolungdomen. På framställning av läroverksöverstyrelsen i skrivelse den 13 sistlidne augusti förklarade sålunda Kungl. Maj:t genom beslut den 14 i samma månad hinder icke möta för överstyrelsen att, efter det rektor, föreståndare eller föreståndarinna vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller under överstyrelsens inseende stående kommunal eller enskild läroanstalt i samråd med vederbörande skolläkare, förste provinsialläkare eller därmed jämnställd stadsläkare därom hos överstyrelsen gjort framställning, medgiva, dels att höstterminen 1918 finge i sådant fall, då det ansågs nödvändigt av hänsyn till rådande epidemiska influensaliknande sjukdom, taga sin början högst tre veckor senare än förut varit bestämt, dels ock att ett avbrott av högst samma tidslängd finge, där sådant efter terminens början visade sig av samma anledning vara av behovet påkallat, äga rum.

I skrivelse den 23 augusti 1918 anhöll därefter läroverksöverstyrelsen på anförda skäl och med uppgift tillika, att överstyrelsen dittills medgivit uppskov med terminens början i fråga om sammanlagt 66 läroanstalter, att vid de under överstyrelsens inseende stående läroanstalter, vid vilka under höstterminen 1918 arbetstiden bleve på grund av det överstyrelsen genom nämnda nådiga beslut den 14 augusti 1918 givna bemyndigande förkortad, samtliga löner, tjänstgöringspenningar, arvoden, statsunderstöd och statsbidrag måtte få för höstterminen utbetalas till samma belopp och i samma ordning, som om terminen haft sin ursprungligen bestämda längd.

Över denna läroverksöverstyrelsens framställning hördes statskontoret, som i utlåtande den 12 september 1918 anförde följande:

Vad först beträffar de ordinarie lärarna vid statens under överstyrelsens inseende ställda läroverk, torde dessa, som enligt fastställd lönestat äga att för kalenderåret 1918 uppbära vissa bestämda belopp såväl i tjänstgöringspenningar som i löner, vara lagligen berättigade att under sagda år utbekomma dessa tjänstgöringspenningar i sin helhet, oaktat den i deras tjänstgöring under höstterminen vidtagna förkortning. Mot överstyrelsens hemställan så vitt dessa lärare angår torde fördenskull ej vara något att erinra.

De extra lärare och arvodestagare, vilka äro anställda för läsår och vilkas avlöningar äro bestämda för läsår, lära däremot icke hava några lagliga anspråk på att

utbekomma avlöning för den tid, varunder undervisningen varit inställd. Men i likhet med överstyrelsen anser statskontoret, med hänsyn till föreliggande exceptionella förhållanden, billigheten kräva, att avlöning för nämnda tid till dem utbetalas, givetvis med skyldighet för dem att, i den mån sådant kan ske, under läsårets lopp utan vidare ersättning fullgöra den resterande tjänstgöringsskyldigheten.

Enligt vad överstyrelsen antytt kan det emellertid inträffa, att någon sådan komplettering av vederbörandes tjänstgöringsskyldighet icke kommer att äga rum, antingen emedan vederbörande nästa termin lämnat läroverket i fråga eller av den anledning, att någon motsvarande förlängning av vårterminen icke finnes lämpligen kunna vidtagas. I det förra fallet kan för tjänsten under läsåret komma att utgå högre belopp än som finnes för densamma anslaget och återbäringskyldighet rätteligen föreligga för vad vederbörande under höstterminen för mycket uppburit, och i det senare fallet kommer det utbetalda arvodet icke att motsvaras av föreskriven lästid under läsåret.

Då såväl arvodesbeloppen som lästidens längd blivit av riksdagen fastställda, torde, vid bifall till läroverksöverstyrelsens nu gjorda hemställan, framställning böra, allt efter förhållandena, göras hos nästkommande riksdag om eftergivande av dylik återbäringskyldighet eller om medgivande till förkortning av innevarande läsår, utan skyldighet för vederbörande att återbära vad de för höstterminen för mycket uppburit.

Aven i fråga om de statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalterna torde ovan antydda billighetsskäl tala för ett bifall till överstyrelsens hemställan. Men även här synes, i den mån den förlorade lästiden icke kommer att under läsårets lopp återtagas, riksdagens medgivande till läsårets förkortning böra inhämtas.

Vid ärendets föredragning den 18 september 1918 förordnade Kungl. Maj:t beträffande de av förenämnda bemyndigande den 14 augusti 1918 omfattade läroanstalter, att för den förkortning av höstterminen 1918 eller det avbrott i terminens undervisning, som i enlighet med omförmälda bemyndigande kunde äga rum, skulle gälla dels i fråga om statens undervisningsanstalter, att rektorers, ordinarie lärares och lärarinnors samt vikarierande och extra ordinarie lärares och lärarinnors tjänstgöringspenningar och arvoden finge utgå med samma belopp, som om terminen haft sin ursprungligen bestämda omfattning, samt att för termin tjänstledig ordinarie lärares eller lärarinnors tjänstgöringspenningar skulle i sin helhet innehållas, dels ock beträffande kommunala och enskilda läroanstalter, att statsunderstöd åt dylik läroanstalt samt löne- och ålderstillägg åt därstädes anställd lärarpersonal finge utgå med samma belopp, som om förändring i avseende å terminens omfattning ej skett.

Flera beslut av liknande innebörd beträffande andra undervisningsanstalter hava av Kungl. Maj:t meddelats. Därjämte har Kungl. Maj:t dels i särskilda fall medgivit, att undervisningen vid viss skola finge utöver vad som medgivits genom beslut den 14 augusti 1918 ytterligare inställas, dels ock den 22 oktober 1918 bemyndigat folkskolöverstyrelsen att efter i viss angiven ordning gjord framställning medgiva, att höstterminen 1918 avbrott i undervisningen vid folkskoleseminarium eller högre folkskola finge,

där det på grund av omförmälda sjukdom visade sig påkallat, äga rum på tid, varunder vederbörande hälsovårdsmyndighet ansåge sådant erforderligt.

Uppenbarligen kan det icke anses billigt att, därest undervisningen vid en av staten underhållen undervisningsanstalt eller ock en statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt på grund av smittosam sjukdom måste för någon tid inställas, detta skulle föranleda, att lärare och lärarinnor vid läroanstalten icke komne i åtnjutande av sina avlöningsförmåner under den tid de utan sitt förvållande blivit avstängda från tjänstgöring eller att dylik kommunal eller enskild anstalt skulle gå förlustig det statsbidrag, som eljest skolat utgå till densamma. Jag har redan förut framhållit, att beträffande vissa slag av kommunala och enskilda läroanstalter bestämmelser efter riksdagens godkännande meddelats i syfte att, där undervisningen vid vederbörande läroanstalt inställts på grund av smittosam sjukdom, statsbidrag till anstalten och till avlöande av dess lärarpersonal skall utgå oaktat en dylik tillfällig stängning. Efter samråd med övriga departementschefer har jag funnit önskvärt, att motsvarande bestämmelser varda givna såväl för samtliga statens undervisningsanstalter som för statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter. Riksdagens medgivande torde dock härför erfordras.

Såsom framgår av vad jag förut anfört, har Kungl. Maj:t redan beträffande åtskilliga undervisningsanstalter meddelat beslut angående förkortning av innevarande hösttermin. Dessa beslut kunna stödja sig på flera av Kungl. Maj:t under föregående år meddelade beslut av motsvarande innebörd. I anslutning till vad statskontoret anfört i sitt förenämnda utlåtande den 12 september 1918 synes mig emellertid hänvändelse likaledes böra göras till riksdagen för utverkande av uttryckligt medgivande därtill, att den tid, under vilken undervisning enligt av riksdagens godkända bestämmelser skall meddelas vid läroanstalter av olika slag, må i de fall, då smittosam sjukdom finnes därtill föranleda, förkortas i den utsträckning, Kungl. Maj:t prövar sådant erforderligt.

Jag hemställer alltså, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

dels att till lärar- och annan personal vid statens undervisningsanstalter av olika slag må för tid, varunder vederbörande hälsovårdsmyndighet anser erforderligt, att undervisningen vid vederbörande anstalt till följd av rådande smittosam sjukdom inställes, utgå avlöningsförmåner med samma belopp, som om undervisningen be-
drivits i eljest beständ omfattning;

dels att för utbekommande av statsbidrag till statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter och till där anställd lärarpersonal hinder ej må möta därav, att undervisningen vid vederbörande läroanstalt måst inställas av anledning och under tid, som nu nämnts;

dels ock att den tid, under vilken undervisning enligt av riksdagen godkända bestämmelser skall meddelas vid läroanstalter av olika slag, må, där smittosam sjukdom befinnes därtill föranleda, förkortas i den utsträckning, Kungl. Maj:t prövar sådant erforderligt.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.